

www.smashmob.eu

SmaShMob – Smart Shopping Mobility

A falubusz szolgáltatás, mint igény szerinti közlekedési mód

Der Dorfbus, die maßgeschneiderte Verkehrsleistung

EUROPEAN UNION
European Regional
Development Fund

smashmob
smart shopping mobility

EUROPEAN UNION
European Regional
Development Fund

smashmob
smart shopping mobility

creating the future

Programm zur grenzüberschreitenden Kooperation ÖSTERREICH - UNGARN 2007-2013
AUSZTRIA - MAGYARORSZÁG Határon Átnyúló Együttműködési Program 2007-2013

creating the future

Programm zur grenzüberschreitenden Kooperation ÖSTERREICH - UNGARN 2007-2013
AUSZTRIA - MAGYARORSZÁG Határon Átnyúló Együttműködési Program 2007-2013

A projekt

A bevásárlás és a magáncélú elintéznivalók a napi közlekedés mintegy 30%-át teszik ki. A bevásárlás a határon átnyúló közlekedésben is messze a legfontosabb úti cél. A környezetbarát közlekedési eszközök aránya ebben az esetben – a határon átnyúló közlekedésben pedig különösen – alacsonyabb, mint a munkába járás esetében. Ez a nagy bevásárlóközpontokba irányuló, térségek közötti bevásárló közlekedésre ugyanúgy vonatkozik, mint a „helyi ellátást” célzó utak. A demográfiai és gazdasági változás (különösen a „helyi ellátás” esetében) olyan megoldásokat követel meg, amelyek biztosítják a fenntartható mobilitást és pozitív gazdasági szinergiákat teremtenek a közlekedési ajánlatok és a „helyi ellátók” között. A közlekedési eszközök kiválasztásának tényezőiről valamint a lakosság határon átnyúló bevásárló-mobilitás-igényeiről nem áll rendelkezésre elég tapasztalat ahhoz, hogy környezetbarát és társadalmi szempontból fenntartható mobilitási ajánlatok kerüljenek kifejlesztésre.

A SmaShMob projekt célja a helyi és térségi bevásárlói közlekedésben tapasztalt igényekről és közlekedési szokások árnyaltabb megismerése volt. Ehhez 14 településen összesen 300 burgenlandi lakost, valamint az osztrák településekkel közvetlenül szomszédos 11 magyar település lakosait kérdeztük meg, a regionális felmérés a határtérség 5 nagy bevásárlóközpontjában készült, 460 vásárló megkérdezésével.

Das Projekt

Einkaufen bzw. private Erledigungen sind mit einem Anteil von rund 30% die häufigsten Gründe Wege zurückzulegen. Auch im grenzüberschreitenden Verkehr ist Einkaufen der bei weitem wichtigste Wegezweck. Der Anteil umweltfreundlicher Verkehrsmittel ist im hierbei generell – im grenzüberschreitenden Verkehr aber insbesondere – geringer als etwa im Berufsverkehr. Dies betrifft sowohl den überregionalen Einkaufsverkehr in die großen Einkaufszentren als auch die Wege zur lokalen Nahversorgung. Demografischer und wirtschaftlicher Wandel verlangen insbesondere bei der Nahversorgung Lösungen, die eine nachhaltige Mobilität sicherstellen und positive wirtschaftliche Synergien zwischen Verkehrsangebot und Nahversorgern schaffen. Die vorhandene Empirie über die Faktoren für die Verkehrsmittelwahl und die Bedürfnisse der Bevölkerung im Hinblick auf grenzüberschreitende Einkaufsmobilität reicht nicht aus, um Lösungen für umweltfreundliche und sozial nachhaltige Mobilitätsangebote zu entwickeln.

Ziel des Projekts SmaShMob war es, einen besseren Überblick über die Bedürfnisse und das Verkehrsverhalten im lokalen und überregionalen Einkaufsverkehr zu bekommen. Dazu wurden über 300 Burgenländerinnen und Burgenländer aus 14 Gemeinden sowie 200 Ungarinnen und Ungarn aus 11 Gemeinden in direkter Nachbarschaft zu den österreichischen Gemeinden befragt, die regionale Erhebung erfolgte in 5 großen Einkaufszentren der Grenzregion unter der Befragung von 460 Personen.

Összefoglaló

Milyen mértékű részvétel mellett érdemes megvalósítani?

A falubuszok mérete és befogadóképessége jellemzően 9 fő. Azonban minél több funkciót kell találni e járatoknak, hogy azok a lehető legnagyobb mértékben ki legyenek használva, hiszen a fix költségek akkor is magasak, ha az önkormányzat nem vesz fel alkalmazásba külön erre a célra hivatásos sofőrt és a diszpécser. Ennek megfelelően praktikusabb lehet, ha több szomszédos aprófalú közösen üzemeltet 1-2 falubuszt, amely mindegyikük rendelkezésére áll.

Ki a felelős végrehajtó?

A felelős végrehajtó a falubusz tulajdonosi jogát gyakorló szervezet: a települési önkormányzat vagy non-profit szervezet lehet.

Hogyan hajtjuk végre?

A falubuszok által betölthető a közösségi közlekedésben az az űr, amelyet a közforgalmú közlekedés rugalmatlanságából fakadóan nem tud ellátni. Aprófalvak esetében több kistelepülésnek célszerű összefognia, és akár egy közös non-profit üzemeltető vállalat létrehozásával pályáznia falubuszok beszerzésére. 500-1500 fő közötti lélekszámú települések azonban akár már önállóan elláthatnak elegendő feladattal egy járművet.

Zusammenfassung

Wie groß soll die Beteiligung sein, um das System zu starten?

Die Größe und Fassung der Dorfbusse beträgt typischer Weise 9 Personen. Man muss aber diesen Fahrzeugen so viele Funktionen, wie nur möglich zuordnen, damit sie am effizientesten operieren, denn die Fixkosten sind auch dann hoch, wenn die Selbstverwaltung für den Fahrerposten und die Dispatcher-Position keine Personen einstellt. Dementsprechend kann es praktischer sein, wenn mehrere benachbarte Kleingemeinden 1-2 Dorfbusse, die allen zur Verfügung stehen, betreiben.

Wer ist die verantwortliche umsetzende Partei?

Die verantwortliche umsetzende Partei ist die Organisation, welche die Eigentumsrechte des Dorfbusses ausübt: die Selbstverwaltung der Gemeinde, oder eine non-Profit Organisation.

Wie soll es umgesetzt werden?

Durch die Dorfbusse kann diejenige Lücke in dem öffentlichen Verkehr, die aufgrund der Starrheit des Verkehrssystems nicht abgedeckt werden kann. Im Falle von kleinen Dörfern lohnt es sich, wenn mehrere Kleingemeinden sich zusammentun, und sogar durch die Gründung eines gemeinsamen non-Profit Unternehmens sich für einen Dorfbus bewerben. Gemeinden mit einer Einwohnerzahl von 500-1.500 können schon alleine ein solches Fahrzeug mit genug Aufgaben versehen.

Összefoglaló

Miért szeretnénk megvalósítani ezt az ajánlást?

A falubuszok kihasználtsága, futásteljesítménye sok esetben igen alacsony. A rendszer jelentősen hatékonyabbá tehető egy diszpécserszolgálat kiépítésével, mely segítségével a beérkező utazási igények valós időben, rugalmasan kezelhetők. Egy ekkora minibusz legalább 4 személygép-járművet tudna kiváltani, amellyel jelentős CO₂-kibocsátás előzhető meg.

Milyen célokat szolgál?

A már meglévő jármű eszközpark nagyobb fokú kihasználtsága a cél.

Működő példa:

A Mobilitási Díjat nyert igényalapú Dorfschattl szolgáltatás Ausztriában.

Zusammenfassung

Warum möchten wir diese Empfehlung umsetzen?

Der Ausnutzungsgrad und die Laufleistung von Dorfbussen sind oft sehr gering. Das System kann durch den Ausbau eines Dispatcher-Systems, mit dessen Hilfe die eintreffenden Passagierwünsche in Echtzeit und flexibel verwaltet werden können, wesentlich effizienter gestaltet werden. So ein Minivan könnte mindestens 4 PKWs ablösen, wodurch eine erhebliche CO₂-Emission vermieden werden kann.

Welchen Zielen dient es?

Das Ziel ist die Erhöhung des Ausnutzungsgrades des bereits bestehenden Fuhrparks.

Funktionierendes Beispiel:

der bedarfsorientierte, mit dem Mobilitätspreis ausgezeichnete Dorfschattl-Dienst in Österreich.

Definíció

A falubusz egy olyan **kistérségi közlekedési szolgáltatás**, amely növeli a hátrányos helyzetű, szolgáltatáshiányos kistelepülések és tanyák esélyegyenlőségét, javítja az ott élők életfeltételeit, elősegíti a közszolgáltatásokhoz való hozzájutást, bővíti a települések szolgáltatási funkcióit és közösségfejlesztő hatású. Főbb feladatai a következők:

- óvodás-, iskoláskorú gyermekek, nyugdíjas korúak szállítása;
- egészségügyi, közigazgatási ellátáshoz való hozzájutás biztosítása;
- közösségi sport-, kulturális és egyéb szabadidős tevékenységek segítése;
- egyéb alapszolgáltatások (pl. házi segítségnyújtás, közétkeztetés, közösségi információk terjesztése, falu- és tanyagondnoki szolgálat) biztosítása.

Főbb jellemzők

- helyi önkormányzat vagy non-profit szervezet üzemelteti,
- helyi szinten nyújt közlekedési szolgáltatást, elsősorban helyi lakosok számára,
- nem előre meghatározott útvonalon közlekedik,
- a pályázati úton beszerzett gépjárművekre az 5 éves fenntartási időszakból fakadó kötelezettségek vonatkoznak.

A falubuszok lehetséges szerepe a vásárlási mobilitás környezettudatosabbá tételében

A vásárlási célú utazások esetében a falubusz szolgáltatás a közforgalmú közlekedés versenyképes alternatívája tud lenni. Az igényvezérelt közlekedés ugyanakkor az egyéni, motorizált közlekedési formát használók számára is ideális választás lehet, hiszen háztól-házig szolgáltatást nyújt, hasonlóan egy autóval megoldott bevásárláshoz.

Definition

Der Dorfbus ist eine **mikroregionale Verkehrsleistung**, die die Gleichstellung der benachteiligten Kleingemeinden und Gehöfte mit spärlichen Dienstleistungen erhöht, die Lebensbedingungen der dort legenden Leute verbessert, den Zugang zu öffentlichen Leistungen erleichtert, die Dienstleistungsfunktionen von Gemeinden erweitert und Gemeindeentwicklungswirkungen aufweisen. Die wichtigsten Aufgaben eines Dorfbusses sind:

- Transport von kindergarten- und Schulkindern, Pensionisten;
- Sicherung des Zugangs zum Gesundheits-, Verwaltungswesen;
- Unterstützung von gemeinschaftlichen Sport- und Kulturaktivitäten, bzw. von sonstigen Freizeitaktivitäten;
- Gewährleistung sonstiger Grunddienstleistungen (Hausdienst, öffentliche Verpflegung, Verbreitung von Gemeindeinformationen, Dorf- und Gehöftsverwaltungsdienst).

Hauptcharakteristika

- es wird von der lokalen Selbstverwaltung, oder einer non-Profit Organisation betrieben,
- es leistet lokale Verkehrsdienste in erster Linie für die Einwohner vor Ort,
- es verkehrt auf einer vorher nicht festgelegten Route,
- für die aus Fördergeldern erhaltenen Fahrzeuge gelten die aus der fünfjährigen Betriebsperiode resultierenden Verpflichtungen nicht.

Die mögliche Rolle der Dorfbusse in einer mehr umweltbewussten Einkaufsmobilität

Im Falle von Reisen mit Einkaufszielen kann die Dorfbusleistung eine wettbewerbsfähige Alternative zum öffentlichen Verkehr sein. Der bedarfsorientierte Verkehr kann aber auch für Personen, die eine individuelle motorisierte Verkehrsform wählen, ideal sein, denn es leistet, einem Einkauf mit dem PKW ähnlich, Haus-zu-Haus Dienste.

Definíció

Az emberek többsége a vásárlást más tevékenységgel köti össze, jellemzően munkából vagy ügyintézésből hazafelé ejtik útba a boltot. Mivel egyébként is a központban járnak, népszerűek a szupermarketek, ahol egyszerre mindent be tudnak szerezni. Mivel e boltok kisebb árréssel dolgozhatnak, sokszor nagy akciókat hirdetnek (minél többet vesz, annál nagyobb a kedvezmény), amelyet az autóval érkezők könnyebben ki tudnak használni. E funkció betöltésére azon-ban a falubuszok is alkalmasak lehetnének. A hagyományos autóbuszos eljutást a kikérdezettek szinte mindegyike problémásnak, körülményesnek érezte, nehezen tudták megváltozott vásárlási szokásaikhoz igazítani.

A határon átnyúló bevásárlások döntő többsége egyéni gépjárműhasználattal, jellemzően havi rendszerességgel valósul meg. A két irány között az az alapvető különbség, hogy a magyarok kifejezetten bevásárlási céllal lépik át a határt, míg az osztrákok gyakrabban más tevékenység (pl. turizmus, szolgáltatások igénybevétele stb.) miatt érkeznek Magyarországra, és a vásárlás sokszor csak másodlagos jelentőséggel bír.

Definition

Die Mehrheit der Leute verbindet den Einkauf mit anderen Aktivitäten, nach dem Erledigen von Angelegenheiten, oder der Arbeit gehen sie auf dem Nachhauseweg ins Geschäft. Da sie sowieso im Zentrum sind, sind Supermarkets, wo sie auf einmal alles besorgen können, beliebt. Nachdem diese Geschäfte mit einer kleineren Marge arbeiten, gibt es große Sonderangebote (je mehr man kauft, umso größer ist die Ermäßigung), die man mit dem Fahrzeug kommend leichter ausnutzen kann. Die Dorfbusse sind aber geeignet diese Funktion zu erfüllen. Fast alle Befragten hielten den traditionellen Weg mit dem Autobus für zu umständlich und könnten es ihren veränderten Einkaufsgewohnheiten anpassen.

Die Mehrheit der grenzüberschreitenden Einkäufe erfolgt mit dem eigenen PKW zumeist mit monatlicher Häufigkeit. Der grundlegende Unterschied zwischen den beiden Richtungen ist, dass die Ungarn die Grenze bewusst aus Einkaufszwecken übertreten, während Österreicher aufgrund einer anderen Aktivität (z.B.: Tourismus, Inanspruchnahme von Leistungen usw.) nach Ungarn kommen und der Einkauf eher von sekundärer Bedeutung ist.

Tervezés és megvalósítás

Diszpécsterszolgálat

Az utasok telefonon jelzett igényeit a diszpécser gyűjti össze és ez alapján határozza meg a falubusz indulási és érkezési idejét, valamint útvonalát (amennyiben releváns).

Marketing és információ

Egy önkormányzat számára számos médium eleve rendelkezésre áll, melyekkel az szolgáltatás ismertsége növelhető. Ilyen eszköz például a faluújság, falu tv vagy a mozgó hangos bemondó. Az falubuszok üzemelésével kapcsolatos információkat fix, bárki által hozzáférhető módon is közzé kell tenni.

Planung und Umsetzung

Dispatch-Dienst

Die per Telefon gemeldeten Wünsche der Passagiere wird durch den Dispatch-Dienst gesammelt und darauf basierend die Abfahrts- und Ankunftszeiten, sowie die Route (falls relevant) bestimmt.

Marketing und Information

Einer Selbstverwaltung stehen generell zahlreiche Medien mit denen der Bekanntheitsgrad einer Dienstleistung erhöht werden kann, zur Verfügung. Solche Mittel sind zum Beispiel die Dorfzeitung, das Dorffernsehen, oder mobile Ankündigungen. Informationen in Verbindung mit den Dorfbussen muss fix und allen zugänglich veröffentlicht werden.

Tervezés és megvalósítás

Humán erőforrás

Az önkormányzatok a falubuszok üzemeltetését legtöbb esetben a falugondnoki szolgáltatón belül oldják meg, ami egyben azt is jelenti, hogy csak az önkormányzat alkalmazásában álló sofőrrel lehet az utazásokat lebonyolítani.

Díjszabás

Az igényvezérelt falubusz szolgáltatás költségtérítésének összege meghaladhatja a közforgalmú közlekedésben alkalmazott díjszabást, hiszen többletszolgáltatást nyújt. Fontos figyelembe venni, hogy a pályázati úton vásárolt falubuszokból az 5 éves fenntartási időszak alatt nem származhat nyeresége az üzemeltető önkormányzatnak.

Planung und Umsetzung

Humanressourcen

Die Selbstverwaltungen lösen den Betrieb der Dorfbusse im Rahmen des Dorfverwaltungsdienstes, was gleichzeitig bedeutet, dass die Fahrten nur mit den von den Selbstverwaltungen beschäftigten Fahrern bewältigt werden.

Preisgestaltung

Der Kostensatz der bedarfsorientierten Dorfbus-Dienstleistung übersteigt die in dem öffentlichen Verkehr verwendete Preisgestaltung, denn sie bietet eine Zusatzleistung. Es ist wichtig zu berücksichtigen, dass aus den von Fördergeldern gekauften Dorfbussen während der fünfjährigen Betriebsperiode die Selbstverwaltungen keine Gewinne geltend machen können.

Tervezés és megvalósítás

A felhasználók elvárásai

Az utasok jelentős része valamilyen szempontból elégedetlen a rendelkezésre álló közforgalmú közlekedési szolgáltatással. Az igényvezérelt közlekedés tehát jobb alternatívát kell, hogy nyújtson a közforgalmú közlekedésnél, így lehet a falubuszok kihasználtságát növelni.

A menetrend vonatkozásában az igény alapú közlekedés jelentős versenyelőnyben van, hiszen az utasok igényeihez legközelebb álló optimumot próbálja nyújtani. A falubuszok háztól-házig szolgáltatást, vagyis az utasok számára legideálisabb megoldást nyújtják, szemben a közforgalmú közlekedéssel. Ez utóbbi szempontból a falubusz szolgáltatás a személygépkocsival történő eljutás megfelelő alternatívája is tud lenni.

A célközönség meghatározása és bevonásának módja

A helyi kereslet felmérésére számos lehetőség adódik, a kistélepüléseken ennek leginkább hatékony módja egy lakossági fórum megrendezése. Nagyobb települések esetén ennél a módszernél hatékonyabb lehet a polgárok levélben történő értesítése, véleményük ilyen módon történő kikérdezése.

Miután már bevezette a falubusz-szolgáltatást, az önkormányzat számára számos médium eleve rendelkezésre áll, melyekkel a szolgáltatás ismertségét növelheti. Ilyen például a faluújság, falu tv, a hirdetőtábla vagy a mozgó hangos bemondó. A falubuszok üzemelésével kapcsolatos információkat fix, bárki által hozzáférhető módon is közzé kell tenni. Mivel a falvakban a személyes kapcsolatok erőteljesebben megjelennek, mint a városban, egy új rendszer bevezetéséről szóló előzetes hírek, értesülések hamar elterjedhetnek a lakosság körében az ismeretségek útján is.

Planung und Umsetzung

Erwartungen der Benutzer

Ein Großteil der Passagiere ist aus jeweiligen Aspekt mit den zur Verfügung stehenden öffentlichen Verkehrsleistungen unzufrieden. Der bedarfsorientierte Verkehr muss also eine bessere Alternative zu dem öffentlichen Verkehr bieten und so kann der Ausnutzungsgrad der Dorfbusse erhöht werden.

Bezüglich des Fahrplanes hat der bedarfsorientierte Verkehr einen deutlichen Wettbewerbsvorteil, denn sie ist bemüht ein den Wünschen der Passagiere am nächsten stehende Optimum zu bieten. Die Dorfbusse bieten eine Haus-zu-Haus Dienst, d.h. eine Leistung im Vergleich zu dem öffentlichen Verkehr für die Passagiere optimalere Lösung. Aus diesem Aspekt kann die Dorfbusleistung die entsprechende Alternative zur Reise mit dem PKW sein.

Definition der Zielgemeinschaft und die Art ihres Miteinbeziehens

Es bestehen zahlreiche Möglichkeiten für die Erhebung der lokalen Bedürfnisse, in den Kleingemeinden erfolgt dies am Effizientesten durch ein Bürgerforum. Im Falle von größeren Gemeinden kann die Verständigung der Mitbürger mittels eines Briefes und die Erfragung ihrer Meinungen auf diesem Wege durchgeführt werden.

Nachdem die Selbstverwaltung die Dorfbusleistung bereits eingeführt hat, stehen ihr stehen generell zahlreiche Medien mit denen der Bekanntheitsgrad einer Dienstleistung erhöht werden kann, zur Verfügung. Solche Mittel sind zum Beispiel die Dorfzeitung, das Dorffernsehen, oder mobile Ankündigungen. Informationen in Verbindung mit den Dorfbussen muss fix und allen zugänglich veröffentlicht werden. Nachdem in den Gemeinden die persönlichen Kontakte stärker als in den Städten zur Geltung kommen, werden Informationen und Nachrichten über die Einführung eines neuen Systems schneller unter der Bevölkerung verbreitet.

Tervezés és megvalósítás

Stakeholderek meghatározása, döntéshozók azonosítása

Az egyes települések önkormányzati testületét, az ott jelen levő közforgalmú közlekedési szolgáltatók képviselőit, valamint a szolgáltatókat koordináló regionális Közlekedésszervező Irodák szakembereit mindenképpen szükséges bevonni a projekt kidolgozásába.

A projekttel kapcsolatos döntéseket a települési önkormányzat képviselő testülete és végső soron a polgármester hozza meg. Amennyiben a falubusz non-profit szervezet tulajdonában van, az alapítvány, egyesület, közhasznú társaság vagy non-profit gazdasági társaság döntésre jogosult.

Megvalósulás lehetséges módja

A célcsoportok igényeitől függően több szolgáltatástípus, illetve kombinációjuk is megvalósítható:

- háztól házig történő szállítás,
- gyűjtőponttól gyűjtőpontig terjedő szolgáltatás,
- előre meghatározott útvonal/közlekedési folyosó előre nem meghatározott megállókkal,
- előre meghatározott útvonal kijelölt megállókkal.

Planung und Umsetzung

Bestimmung der Stakeholder, Identifizierung der Entscheidungsträger

Der Gemeinderat, die Vertreter der in den Gemeinden anwesenden öffentlichen Verkehrsdienstleister, sowie die Experten der regionalen Verkehrsmanagementbüros, die die Dienstleister koordinieren, müssen in die Ausarbeitung des Projektes miteinbezogen werden.

Die Entscheidungen in Verbindung mit dem Projekt fällt der Gemeinderat und im Endeffekt der Bürgermeister. Falls sich der Dorfbus im Eigentum einer non-Profit Organisation befindet, ist diejenige Stiftung, Vereinigung, gemeinnützige Gesellschaft, oder non-Profit Wirtschaftsgesellschaft entscheidungsberechtigt.

Mögliche Arten der Umsetzung

Abhängig von den Bedürfnissen der Zielgruppen können mehrere Leistungstypen, bzw. ihre Kombination umgesetzt werden:

- Haus-zu-Haus Lieferung,
- Leistung vom Sammelpunkt zum Sammelpunkt,
- im Vorhinein bestimmte Route/Verkehrskorridor mit vorher nicht bestimmten Haltestellen,
- im Vorhinein bestimmte Route mit markierten Haltestellen.

Tervezés és megvalósítás

Működési terület

Általánosan elmondható, hogy minél több települést érint a szolgáltatás, annál nagyobb a gazdasági hozzáadott értéke – figyelembe véve természetesen a járművek befogadó képességét is.

Működési időszak

A szolgáltatás rendelkezésre állásának idejét a felhasználók igényei alapján kell meghatározni.

Eszközpark

2008-ban több mint 1.000, 2014-ben pedig további 500 önkormányzat, önkormányzati társulás vagy non-profit szervezet jutott falubuszhoz pályázati úton, így gyakorlatilag az ország minden második települése érintett lehet.

Planung und Umsetzung

Betriebsgebiet

Im Allgemeinen kann gesagt werden, dass je mehr Gemeinden von der Leistung betroffen sind, umso größer ist der wirtschaftliche Zusatzwert – unter Berücksichtigung der Fassungskapazität der Fahrzeuge.

Betriebsperiode

Die Periode der Erreichbarkeit der Dienstleistung muss anhand der Bedürfnisse der Benutzer definiert werden.

Fuhrpark

2008 konnten mehr als 1.000, im Jahre 2014 weitere 500 Selbstverwaltungen, Vereine, oder non-Profit Organisationen im Rahmen einer Ausschreibung einen Dorfbus erhalten, so kann praktisch jede zweite Gemeinde Ungarns betroffen sein.

